

Wandelroute Gotiek (± 4,5 km)

Startpunt: Domplein

(Nummering correspondeert met de Monumentenkrant; # = Rolstoeltoegankelijk, \$ = Nieuw in 2025)

De gotische bouwkunst (1140) kenmerkt zich door spitsbogen, kruisribgewelven en luchtbogen. De hogere, lichtere gebouwen met grote glas-in-loodramen vulden de kerken met licht. Deze stijl verspreidde zich vanuit Frankrijk snel over Europa en domineerde drie eeuwen lang de kerkelijke architectuur. Tijdens de wandeling beleeft u de gotiek, maar ook andere monumenten op de route. Liever alleen gotiek? Sla dan de monumenten met een sterretje over.

6. Domplein 29, Pandhof van de Dom

De Pandhof met gotische kruisgang (14e-15e eeuw), gerestaureerd door Pierre Cuypers, verbond de Domkerk met de Kapittelzaal en is onderdeel van het Academiegebouw.

@ Monumentenmarkt

7. Domplein 31, Domkerk

De gotische Domkerk (1254-1525) was hét centrum van het kerkelijke netwerk van de Noordelijke Nederlanden, met de 112 meter hoge Domtoren (1382) als ultiem symbool.

// Geopend tot 15.30 uur

@ 10.30, 11.00, 11.30 uur: Flitsrondleiding (20 min.) langs verborgen plekken (o.a.

Domproostenkapel)

@ Voor kinderen: modelboog bouwen in de Domkerk

@ Bezichtigen van maquette

@ 15.30 uur: Zaterdag Middag Muziek

8. Domplein 21, Domtoren

De bouw van dit Utrechtse icoon begon 700 jaar geleden, in 1321. De storm van 1674 scheidde de toren van de Domkerk. De 112-meter hoge toren is sinds vorig jaar na restauratie weer helemaal te bewonderen.

@ 10.00 - 16.30 uur: Gratis beklimmingen, zonder rondleiding (tot 70m hoogte, incl. gotische lantaarn en carrillon)

@ 10.00 - 15.30 uur: Familiespeurtocht van de Domtoren naar Het Utrechts Archief. Kraak de code van de kist en schrijf je naam bij in het Logboek der Speurneuzen. Ophalen bij de Winkel van Utrecht (VVV), Domplein 9

Loop nu onder de Domtoren door. Aan uw linkerhand ziet u:

9. Poort naast Servetstraat 7, Flora's Hof # en restauratieatelier Speelklok

In de tuin van het voormalig bischoppelijk paleis begon tuinarchitect Hendrik van Lunteren kwekerij Flora's Hof (1803). Het oude veilinggebouw is nu restauratieatelier.

@ 14.00 - 17.00 uur: Conservator Diantha Vreeken vertelt over de geschiedenis van restauratieatelier De Gaard

Loop rechtdoor over de brug. Sla bij het kruispunt bij de boom rechtsaf de Choorstraat in. Vervolgens de eerste straat links. Aan de linkerhand ziet u een gebouw dat aandoet als kerk. Dit is:

10. Steenweg 6, Buurkerk (Museum Speelklok)

Tot 1125 de enige kerk voor Utrechtse burgerij (parochiekerk). Sinds 1984 zit hier Museum Speelklok.

@ 14.00, 15.00, 16.00 uur: Historische rondleidingen over de kerk en de fresco's (max. 25 personen,

vol=vol)

@ Toegang tot Museum Speelklok is niet gratis

Sla linksaf en neem de eerstvolgende afslag naar links, naar de Buurkerk. Linksaf de hoek vindt u de entree van de toren.

11. Buurkerkhof 10, Buurtoren

In de 55 meter hoge Buurkerk-toren (1388) hangen de kerkelijke en stedelijke luidklokken: de Banklok en de kleine Waak- en Raadsklok.

@ Rondleidingen en demonstraties klokkenluiden door het Utrechts Klokkenluiders Gilde

Sla de derde Buurkerksteeg in. Aan de overkant ziet u Huis Zoudenbalch (1467), met gotische voorgevel, gebouwd in opdracht van Evert Zoudenbalch. De rest van het historische interieur is vergaan in een brand in 1903: alleen de voorgevel kon gered worden. Pierre Cuypers heeft de restauratie geleid.

Sla linksaf en ga rechtdoor de Kuipersteeg in. Loop door tot het St. Eloyen Gasthuis. De architectuur van dit pand is niet gotisch, maar het middeleeuwse interieur spreekt tot de verbeelding.

12. Boterstraat 22, St. Eloyen Gasthuis # *

Sinds 1440 verzorgde het Utrechts Smedengilde hier gildebroeders. De hamer boven de voordeur verwijst naar de wapenproductie, de stenen poort is uit 1644, de kolfbaan uit 1730.

@ 13.30 en 15.00 uur: Lezing 'Sint Eloyen Gasthuis, gebouw(d) om te blijven' door broeder Frank Ooms

Verlaat het gasthuis, sla direct rechtsaf tot aan de Lijnmarkt. Sla nogmaals rechtsaf en loop de Oudegracht af. Onderweg komt u langs:

13. Wervengebied en werfkelders

De Utrechtse werven vormen een uniek middeleeuws havensysteem, ontstaan langs de Oudegracht (12e eeuw).

@ 11.00 t/m 16.00 uur: Elk uur wandeling met gids over historie en behoud (1 uur). Start op Stadhuisbrug. Tickets vooraf verkrijgbaar bij OMD-informatietent, Domplein (max. 20 personen, vol=vol)

@ 15.30 uur: Filmvertoning 'De werven van Utrecht' (90 min.) in Het Utrechts Archief, nieuwste editie, met introductie van de makers (max. 80 personen, vol=vol). Kaartjes verkrijgbaar bij receptie.

Steek de eerstvolgende brug (Weesbrug) over, hier vindt u:

14. Oudegracht 270, Doopsgezinde kerk # *

In 1772 kocht de Doopsgezinde Gemeente hier een pand om een schuilkerk in te richten. De voorgevel werd ingrijpend verbouwd om een statig woonhuis te suggereren.

@ 12.00 uur: Optreden Wim Brunsveld en Rolinde Nefkens, piano en zang

@ 14.00 uur: Optreden Utrechts Kamerkoor

@ Gidsen Kerken Kijken aanwezig

Loop verder de Oudegracht af en steek de Smebrug over. Vervolgens rechtdoor de Lange Smeestraat en daarna linksaf richting de Springweg. Aan de linkerkant ziet u Het Broodhuis, in Amsterdamse School-stijl, met art deco-interieur.

15. Springweg 162, Het Broodhuis # *

In 1849 mocht de Joodse gemeenschap een 'echte' synagoge bouwen, op de plek van de schuilkerk. In 1926 volgde een grote verbouwing in Art Deco-stijl van architect H. Elte (1983).

// Geopend van 12.30 - 16.15 uur

@ 17.15 uur: Pianorecital door Karel Asberg (o.a. Mozart, Chopin)

Loop een stukje terug naar rechts tot aan de kruising met de Lange Smeestraat. Sla hier linksaf en loop rechtdoor. Aan de linkerkant staat het:

16. Lange Smeestraat 40, Bartholomeus Gasthuis #

Al vanaf de 14e eeuw worden hier langdurig zieken verpleegd. In de regentenzaal (1632) hangen prachtige gobelins met natuurvoorstellingen van Maximiliaan van der Gucht.

@ 15.00 en 16.00 uur: Optreden Utrechts Kamerorkest Trajectum (40 min.)

@ Bezoek aan Regentenzaal

@ Brasserie geopend

Loop naar links richting de singel, sla linksaf. Loop rechtdoor tot de kerk. Dit is:

17. Geertekerkhof 23, Geertekerk #

De 13e-eeuwse Geertekerk was een van de vier Utrechtse parochiekerken, met het eerste torenslingeruurwerk (1658). In de Franse tijd gebruikt als paardenstal en kazerne. De Remonstrantse Gemeente kocht het in 1954.

@ Gidsen Kerken Kijken aanwezig

@ 12.00 uur: Optreden a capellakoor ZILT

@ 13.30 uur: Optreden Utrechts Kamerorkest Trajectum

@ 15.00 uur: Optreden Capella Con Sensus

@ 16.00 uur: Optreden Utrechts Kamerkoor

Loop een stuk langs de singel, met onder meer de bastions van de stadsverdediging. Die worden nu op verschillende wijze gebruikt. De stadsverdediging was een cruciaal onderdeel van het middeleeuwse leven tijdens de gotiek.

Loop door het paadje langs de singel naar links, langs het water. Bij de bocht loopt u de heuvel op. Hier staat:

18. Sterrenburg 1 *

In opdracht van Karel V bouwde stadsbouwmeester Willem van Noort vier verdedigingswerken (1550) om de stadsmuur te moderniseren, waaronder Sterrenburg: eerste mestopslag (1600), later kort gebruikt als stadsverdediging.

// Geopend vanaf 12.00 uur

Vervolg de weg richting de Tolsteegbrug. Ga voor het Louis Hartloopercomplex naar links en sla de Wijde Doelen in. Loop rechtdoor. Enigszins verstoep ziet u aan de rechterhand:

19. Wijde Doelen 27, Atelier Manenburg # (gedeeltelijk) *

Eén van de bastions is gebouwd in opdracht van Karel V (1550). De binnenplaats met kazematten en glazen dak is nu een atelier.

@ Expositie van beeldhouwers Emilio Timp en Amiran Djanashvili

Sla rechtsaf. Iets verderop in de Doelenstraat vindt u aan de linkerhand:

20. \$ Doelenstraat 40, Doelencomplex, Stadsherstel Utrecht # *

Het Doelencomplex (1337) begon als zusterhuis voor 'goede armen joffrouwen', groeide uit tot een klooster, in de 17e eeuw een tuchthuis voor bedelaars, en bestaat nu uit kantoren en woningen.

// Geopend van 10.30 - 16.00 uur

@ Kantoor Stadsherstel Utrecht en 3 binnentuinen te bezoeken

@ Informatie over andere monumenten van Stadsherstel beschikbaar

Sla linksaf en loop de straat verder uit. Vervolgens weer links en loop met de bocht van de straat mee. Sla daarna rechtsaf. Dit is:

21. Nicolaaskerkhof 8, Nicolaïkerk #

De 12-eeuwse Nicolaïkerk was de tweede Utrechtse parochiekerk (na de Buurkerk). De romaanse kerk werd in de 15e eeuw verbouwd tot gotische hallenkerk.

@ Gidsen Kerken Kijken aanwezig

@ 11.00 uur: Rondleiding door Bini Biemans, huishistoricus

@ Tussen 13.00 en 17.00 uur: Korte concerten

@ Vanaf 13.00 uur: Bezichtiging orgel

Loop naar rechts, door de Agnietenstraat. Rechts is het Centraal Museum.

22. Agnietenstraat 1, Centraal Museum #

Museum voor o.a. hedendaagse kunst en stadsgeschiedenis vestigde zich in 1921 in het voormalige Agnietenklooster, later uitgebreid met oude cavaleriestallen.

// Geopend vanaf 11.00 uur

Loop verder door de Agnietenstraat. U ziet een groot grijs gebouw: de Fundatie van Renswoude. Dit gebouw is wederom niet gotisch, maar zeker een bezoek waard.

23. Agnietenstraat 5, Fundatie van Renswoude *

De Fundatie van Renswoude is in 1761 opgericht als weesjongens-internaat, met de erfenis van Maria Duyst van Voorhout. De voorgevel in 18e-eeuws rococo-ontwerp is van Johan Verkerk.

@ Rondleidingen met gids (elke 10 min., 15-25 personen, duur 20 min.)

@ Koffie en thee verkrijgbaar (tegen betaling)

Loop verder in dezelfde richting. De hoekwoning aan de linkerhand is:

24. Nieuwegegracht 205, Refectiekamer *

In 1651 liet Maria van Pallaes (1584-1664) de Kameren Maria van Pallaes bouwen voor de armen. De Refectiekamer bestond uit een eetzaal, bestuurskamer en keuken. Het gevelteken boven de deur toont de wens voor een goede plaats in de hemel.

@ Doorlopend rondleidingen Utrechts Monumenten Fonds

Steek de straat over en loop rechtdoor, een heuvel op. Hier vindt u Sterrenwacht Sonnenborgh, het laatste bastion op deze route.

25. Zonnenburg 2, Sonnenborgh, Museum & Sterrenwacht # *

Rond 1550 gaf Karel V opdracht om de stadsmuur uit te breiden met een aantal bastions. Dit is de best bewaarde. Nu publiekssterrenwacht.

@ Publieksbegeleiders aanwezig voor vragen

@ 12.30, 13.15, 14.00, 14.45 uur: Rondleiding in voormalig woonhuis directeur (max. 10 personen, 25 min., vol=vol)

@ 10.15 en 11.30 uur: Rondleiding naar Manenburg (max. 20 personen, 60 min., vol=vol)

Loop langs het water tot er een paadje naar links kruist, richting een groot gebouw wat lijkt op een kerk. Wederom een gotisch gebouw, namelijk:

26. Servaasbolwerk 1a, Gasthuis Leeuwenbergh #

Gasthuis Leeuwenbergh (1567) werd als pesthuis gesticht door weldoenster Agnes van Leeuwenbergh. Later een kerk, kazerne en laboratorium, nu gebruikt als concertzaal.

// Geopend tot 16.00 uur

@ Muziekoptredens

Sla, als u uit de Leeuwenbergh komt, direct linksaf. Steek de straat over. Hier is:

27. Schalkwijkstraat, Bruntenhof # *

De kameren van de Bruntenhof voor rooms-katholieke armen werden in 1621 gesticht door advocaat Frederic Brunt op het erf van zijn huis Klein Lepelenburg.

Sla rechtsaf de Schalkwijkstraat in en loop rechtdoor tot aan de Nieuwegracht. Steek de brug over en sla hier rechtsaf. Dit is de achteringang van het Catharijneconvent.

28. Nieuwegracht 63, Museum Catharijneconvent #

Gevestigd naast de Catharinakathedraal in het oude Catharijneconvent en -gasthuis. Nu museum voor christelijke kunst en religieus erfgoed.

@ 12.00 en 13.00 uur: Kloosterwandelingen

@ 13.30 en 14.30 uur: Flitslezingen (30 min.) 'Van gotiek naar renaissance' door René de Kam, conservator middeleeuwen bij Museum Catharijneconvent (in Auditorium)

Verlaat het museum richting Lange Nieuwstraat, aan uw rechterhand ziet u:

29. Lange Nieuwstraat 36, Catharinakathedraal #

De voormalige kerk van het Karmelieten- en later Catharijneklooster (1550) stond lang leeg, tot het na 1853 verheven werd tot kathedraal van het Aartsbisdom Utrecht.

// Geopend tot 14.00 uur

@ Gidsen Kerken Kijken aanwezig

Ga rechtsaf de Lange Nieuwstraat uit en sla linksaf bij de Hamburgerstraat. Geen gotische kerk, maar wel een prachtig voorbeeld van Lodewijk XIV-stijl.

30. Hamburgerstraat 9, Lutherse kerk # *

Utrechter Abraham Dole stichtte het St. Ursulaklooster (1412), met kapel voor vrouwen. In 1745 uitgebreid tot de Lutherse kerk: een schuilkerk met Lodewijk-XIV gevel.

@ Gidsen Kerken Kijken aanwezig

@ 11.00, 12.00, 13.00 uur: Orgelbespeling (30 min.) door Diederik Blankesteyn en Martijn Smit

Sla weer rechtsaf en vervolgens links richting de Korte Nieuwstraat. Aan de rechterhand ziet u Huize Molenaar.

31. Korte Nieuwstraat 6-8, Huize Molenaar # *

Na afbraak van de Pauluskerk (1707) werd dit huis gebouwd. Een deel van de abdij is als tuinmuur bewaard gebleven.

// Geopend tot 12.30 uur

@ Bij mooi weer drankjes in de tuin

We sluiten af met een bijzonder gebouw in deze route: Paushuize. Sla rechtsaf en loop de Trans in. Loop rechtdoor tot aan de Kromme Nieuwegracht. De ingang van Paushuize bevindt zich over een bruggetje, onder de poort door, aan de linkerhand.

32. Kromme Nieuwegracht 49, Paushuize

Paushuize (1517) werd gebouwd in opdracht van Adriaan Floriszoon Boeyens - later Paus Adrianus VI, de enige Nederlandse paus ooit. Een van de oudste stadspaleizen van Nederland.

// Alleen toegankelijk met een rondleiding

@ Elk half uur rondleidingen (laatste om 16.00 uur)

Dit is het einde van de route.